TIESAS SPRIEDUMS (devītā palāta)

2020. gada 22. oktobrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Informācijas sniegšanas kārtība tehnisko standartu un noteikumu un informācijas sabiedrības pakalpojumu noteikumu jomā – Jēdziens "tehniskie noteikumi" – Dalībvalstu pienākums darīt Eiropas Komisijai zināmus visus tehnisko noteikumu projektus – Nepaziņotā tehniskā noteikuma neattiecināmība uz fiziskām personām – Nepiemērojamība attiecībā uz pakalpojumu sniedzējiem

Lietā C-275/19

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, kuru *Supremo Tribunal de Justiça* (Augstākā tiesa, Portugāle) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2019. gada 21. martā un kas Tiesā reģistrēts 2019. gada 2. aprīlī, tiesvedībā

Sportingbet PLC,

Internet Opportunity Entertainment Ltd

pret

Santa Casa da Misericórdia de Lisboa,

piedaloties:

Sporting Clube de Braga,

***Sporting Clube de Braga – Futebol* SAD,**

TIESA (devītā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs N. Pisarra [*N. Piçarra*], tiesneši S. Rodins [*S. Rodin*] (referents) un K. Jirimēe [*K. Jürimäe*],

ģenerāladvokāts: M. Kamposs Sančess-Bordona [*M. Campos Sánchez-Bordona*],

sekretāre: M. Ferreira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2020. gada 18. jūnija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– *Sportingbet PLC* vārdā – *B. Mendes* un *S. Ribeiro Mendes*, *advogados*,

* Tiesvedības valoda – portugāļu.

– *Internet Opportunity Entertainment Ltd* vārdā – *L. Marçal* un *M. Mendes Pereira*, *advogados*,

– *Santa Casa da Misericórdia de Lisboa* vārdā – *S. Estima Martins*, *T. Alexandre* un *P. Faria*, *advogados*,

– Portugāles valdības vārdā – *L. Inez Fernandes* un *J. Gomes de Almeida*, kā arī *A. Pimenta*, *P. Barros da Costa* un *A. Silva Coelho*, pārstāvji,

– Beļģijas valdības vārdā – *L. Van den Broeck*, *M. Jacobs* un *C. Pochet*, pārstāves, kurām palīdz *P. Vlaemminck* un *R. Verbeken*, *advocaten*,

– Eiropas Komisijas vārdā – *G. Braga da Cruz* un *M. Jáuregui Gómez*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 98/34/EK (1998. gada 22. jūnijs), kas nosaka informācijas sniegšanas kārtību tehnisko standartu un noteikumu un Informācijas sabiedrības pakalpojumu noteikumu sfērā (OV 1998, L 204, 37. lpp.), kura grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 98/48/EK (1998. gada 20. jūlijs) (OV 1998, L 217, 18. lpp.) (turpmāk tekstā – "Direktīva 98/34"), 1. panta 11. punktu, kā arī 8. panta 1. punktu.

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *Sportingbet PLC* un *Internet Opportunity Entertainment Ltd* (turpmāk tekstā – "*IOE*") un *Santa Casa da Misericórdia de Lisboa* (turpmāk tekstā – "*Santa Casa*") par *Sportingbet* un *IOE* tiešsaistē rīkoto azartspēļu likumīgumu, kā arī šo darbību popularizēšanu Portugālē.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 83/189

3 Padomes Direktīvas 83/189/EK (1983. gada 28. marts), ar ko nosaka informācijas sniegšanas kārtību tehnisko standartu un noteikumu jomā [neoficiāls tulkojums] (OV 1983, L 109, 8. lpp.), kura grozīta ar Padomes Direktīvu 88/182/EEK (1988. gada 22. marts) (OV 1988, L 81, 75. lpp.) (turpmāk tekstā – "Direktīva 83/189"), 1. pantā paredzēts:

"Šajā direktīvā piemēro šādus terminus:

1) "tehniskas specifikācijas" – specifikācijas, kas ietvertas dokumentā, kurš nosaka preces nepieciešamās īpašības, piemēram, kvalitātes līmeni, darbību, drošību vai izmērus, ieskaitot prasības, kas piemērojamas precei saskaņā ar nosaukumu, ar kuru preci pārdod, terminoloģiju, simboliem, pārbaudēm un pārbaužu metodēm, iesaiņojumu, marķēšanu vai etiķetēšanu un

atbilstības novērtēšanas procedūrām, kā arī metodes un procesus, kas izmantoti lauksaimniecības produktiem, kā minēts Līguma 38. panta 1. punktā, precēm, kas paredzētas patēriņam cilvēkiem un dzīvniekiem, un medicīnas precēm [..];

[..]

5) "tehniskie noteikumi" ir tehniskās specifikācijas, to skaitā atbilstošie administratīvie noteikumi, kuru ievērošana ir obligāta, *de jure* vai *de facto*, tirdzniecības vai izmantošanas gadījumā kādā dalībvalstī vai tās nozīmīgā daļā, izņemot tās, kuras noteikušas vietējās iestādes;

[..]."

4 Minētās direktīvas 8. panta 1. punktā ir norādīts:

"Dalībvalstis nekavējoties paziņo Komisijai par visiem tehnisko noteikumu projektiem, ja vien ar šiem tehniskajiem noteikumiem netiek pilnībā pārņemts starptautisks vai Eiropas standarts – tādā gadījumā pietiek ar to, ka tiek sniegta informācija par attiecīgo standartu; dalībvalstis Komisijai iesniedz arī īsu pamatojumu, kurā izklāstīti iemesli, kuru dēļ nepieciešama šādu tehnisko noteikumu ieviešana, ja vien tas jau nav skaidri norādīts projektā.

[..]"

Direktīva 98/34

5 Direktīvas 98/34 1. pantā ir paredzēts:

"Šajā direktīvā piemēro šādus terminus:

[..]

2. "pakalpojums" – jebkāds informācijas sabiedrības pakalpojums, tas ir, jebkāds pakalpojums, ko parasti sniedz par atlīdzību no attāluma, ar elektroniskiem līdzekļiem un pēc pakalpojumu saņēmēja individuāla pieprasījuma.

   Šajā definīcijā:

   – "no attāluma" nozīmē, ka pakalpojumus sniedz bez vienlaicīgas pušu klātbūtnes,

   – "ar elektroniskiem līdzekļiem" nozīmē, ka pakalpojumus nosūta un galamērķī saņem ar elektroniskas apstrādes (ieskaitot digitālu kompresiju) un informācijas uzglabāšanas aparatūras palīdzību un ka tos pilnībā pārraida, nosūta un saņem pa vadiem, pa radio ar optiskiem vai citiem elektromagnētiskiem līdzekļiem,

   – "pēc pakalpojumu saņēmēja individuāla pieprasījuma" nozīmē, ka pakalpojumus sniedz, pārraidot informāciju pēc individuāla pieprasījuma.

   [..]

3. "tehniski parametri" – parametri, kas ietverti dokumentā, kurš nosaka preces nepieciešamās īpašības, piemēram, kvalitātes līmeni, darbību, drošību vai izmērus, ieskaitot prasības, kas piemērojamas precei saskaņā ar nosaukumu, ar kuru preci pārdod, terminoloģiju, simboliem, pārbaudēm un pārbaužu metodēm, iesaiņojumu, marķēšanu vai etiķetēšanu un atbilstības novērtēšanas procedūrām.

[..]

4. "citas prasības" – prasība, kas nav tehniski parametri, kas izvirzītas precei, lai īpaši aizsargātu patērētājus vai vidi, un kas ietekmē tās dzīves ciklu pēc laišanas tirgū, piemēram, izmantošanas, atkārtotas izmantošanas, atkārtotas izlietošanas vai iznīcināšanas nosacījumi, ja šādi nosacījumi var būtiski ietekmēt preces sastāvu vai īpašības, vai tās realizāciju;

5. "noteikumi par pakalpojumiem" – vispārīga rakstura prasība attiecībā uz pakalpojumu sniegšanas uzsākšanu un veikšanu 2. punkta nozīmē, jo īpaši, noteikumi, kas skar pakalpojumu sniedzēju, pakalpojumus un pakalpojumu saņēmēju, izņemot noteikumus, kas nav paredzēti šajā punktā noteiktajiem pakalpojumiem.

   [..]

   Šajā definīcijā:

   – noteikumi uzskatāmi par īpaši paredzētiem informācijas sabiedrības pakalpojumiem, ja, ņemot vērā tās iemeslu pamatojumu un operatīvo daļu, īpašais mērķis un visu vai daļas individuālo noteikumu priekšmets ir šādu pakalpojumu regulēšana skaidrā un mērķtiecīgā veidā,

   – noteikumus neuzskata par īpaši paredzētiem informācijas sabiedrības pakalpojumiem, ja tie ietekmē šādus pakalpojumus vienīgi netiešā vai gadījuma rakstura veidā;

[..]

11. "tehniskie noteikumi" – tehniski parametri un citas prasības vai noteikumi par pakalpojumiem, ietverot attiecīgus administratīvus noteikumus, kuru ievērošana ir obligāta, *de jure* vai *de facto*, tirdzniecības, pakalpojumu sniegšanas, pakalpojumu sniedzēja izveidošanas vai izmantošanas gadījumā kādā dalībvalstī vai lielā tās daļā, kā arī dalībvalstu normatīvie un administratīvie akti, izņemot 10. pantā minētos, kas aizliedz preces ražošanu, ievešanu, tirdzniecību vai izmantošanu vai kas aizliedz pakalpojumu sniegšanu vai izmantošanu, vai uzņēmumu kā pakalpojumu sniedzēju.

[..]"

6 Minētās direktīvas 8. panta 1. punktā ir noteikts:

"Saskaņā ar 10. pantu dalībvalstis nekavējoties dara Komisijai zināmu jebkuru tehnisko noteikumu projektu, izņemot gadījumus, ja tas pārņem visu starptautiskā vai Eiropas standarta tekstu. Šajā gadījumā pietiek ar informāciju par attiecīgo standartu; tās paziņo Komisijai pamatojumu šādu tehnisku noteikumu pieņemšanas vajadzībai, ja tas jau nav paskaidrots projektā.

Vajadzības gadījumā un ja tas jau nav iesniegts ar iepriekšējo paziņojumu, dalībvalstis vienlaicīgi dara zināmu principiāli un tieši saistīto normatīvo un regulatīvo noteikumu tekstu, ja šāda teksta zināšana nepieciešama tehnisko noteikumu projekta novērtēšanai.

[..]"

Direktīva 98/48

7 Direktīvas 98/48 7. un 8. apsvērumā ir noteikts:

"(7) tā kā jāpastāv iespējai pielāgot pastāvošos valstu noteikumus un tiesību normas, kas piemērojamas šobrīd pieejamajiem pakalpojumiem, lai ņemtu vērā jaunākos Informācijas sabiedrības pakalpojumus, vai nu lai nodrošinātu, ka vispārīgās intereses ir labāk aizsargātas vai, no otras puses, lai atvieglotu šos noteikumus un tiesību normas, ja to piemērošana ir nesamērīga ar to paredzētajiem mērķiem;

(8) tā kā bez koordinēšanas Kopienas līmenī šie paredzamie regulēšanas pasākumi valstu līmenī varētu radīt ierobežojumus pakalpojumu brīvai kustībai un tiesībām veikt uzņēmējdarbību, kas savukārt novestu pie iekšējā tirgus sadalīšanās, pārliecīgas regulēšanas un noteikumu neatbilstības".

Portugāles tiesības

8 1989. gada 2. decembra *Decreto-Lei nº 422/89* (Dekrētlikums Nr. 422/89) (*Diário da República* I, I-A sērija, Nr. 277, 1989. gada 2. decembris), kas grozīts ar 1995. gada 19. janvāra *Decreto-Lei nº 10/95* (Dekrētlikums Nr. 10/95) (turpmāk tekstā – "Dekrētlikums Nr. 422/89), 3. pantā "Azartspēļu zonas" ir paredzēts:

"1 – Azartspēļu rīkošana un spēlēšana ir atļauta tikai kazino iestādēs, kas atrodas ar dekrētlikumu izveidotās pastāvīgās vai pagaidu azartspēļu zonās vai ārpus tām izņēmuma gadījumos, kuri paredzēti 6.–8. pantā.

2 – Azartspēļu rīkošanas un spēlēšanas nolūkā izveido azartspēļu zonas Azoru salās, Algarvē, Ešpiņu [*Espinho*], Ešturīlā [*Estoril*], Figeira da Fošā [*Figueira da Foz*], Funšalā [*Funchal*], Portu Santu [*Porto Santo*], Povoa de Varzinā [*Póvoa de Varzim*], Trojas pussalā un Vidagu-Pedras Salgadašā [*Vidago-Pedras Salgadas*].

3 – Minimālo attālumu aizsardzībai no konkurences starp azartspēļu zonās esošajiem kazino katrā atsevišķajā gadījumā nosaka ar īstenošanas dekrētu, kurā ir izklāstīti katras koncesijas piešķiršanas nosacījumi.

4 – Ar kompetentā valdības locekļa atļauju, kas izsniegta pēc *Inspecção-Geral de Jogos* [Azartspēļu galvenās inspekcijas] uzklausīšanas, azartspēļu zonu koncesiju saņēmušie var ierīkot bingo zāles tiesiskajā regulējumā noteiktajām prasībām atbilstošās vietās tādā pašā kārtībā kā kazino, taču ārpus tiem, ar nosacījumu, ka šādas zāles atrodas tajā pašvaldības teritorijā, kurā šie koncesionāri darbojas."

9 Šā dekrētlikuma 6. pantā "Azartspēļu rīkošana kuģos vai gaisa kuģos" ir noteikts:

"1 – Par tūrisma jomu atbildīgais valdības loceklis pēc Azartspēļu galvenās inspekcijas un *Direcção-Geral do Turismo* [Tūrisma ģenerāldirekcijas] uzklausīšanas var atļaut uz noteiktu laikposmu nodrošināt un spēlēt jebkuras azartspēles Portugālē reģistrētajos kuģos vai gaisa kuģos, kad tie atrodas ārpus valsts teritorijas.

2 – Atļauju veikt iepriekšējā punktā minēto darbību drīkst piešķirt tikai uzņēmumiem, kuriem pieder valstī reģistrēti kuģi vai gaisa kuģi, uzņēmumi, kuri tos fraktē, vai – ar iepriekš minēto uzņēmumu atļauju – azartspēļu zonu koncesiju saņēmušie uzņēmumi.

3 – Ar šo pantu atļauto azartspēļu rīkošanu un spēlēšanu reglamentē tiesību normas par to rīkošanu kazino iestādēs. Kompetentais valdības loceklis rīkojumā paredz īpašus nosacījumus, kas ir jāievēro."

10 Minētā likuma 7. pantā "Azartspēļu bez bankas turētāja rīkošana un spēļu automātu uzstādīšana ārpus kazino iestādēm" ir paredzēts:

"1 – Pasākumos, kas raisa īpašu interesi tūrisma ziņā, kompetentais valdības loceklis pēc Azartspēļu galvenās inspekcijas un Tūrisma ģenerāldirekcijas uzklausīšanas var atļaut ārpus kazino iestādēm rīkot un spēlēt azartspēles bez bankas turētāja.

2 – Vietās, kurās dominējošā darbība ir tūrisms, kompetentais valdības loceklis pēc Azartspēļu galvenās inspekcijas un Tūrisma ģenerāldirekcijas uzklausīšanas var atļaut azartspēļu rīkošanu un spēlēšanu spēļu automātos, kas uzstādīti viesnīcās vai ar to pakalpojumiem saistītu palīgpakalpojumu telpās, kurām ir noteikumos paredzētās iezīmes un izmērs.

3 – Iepriekšējos punktos minētās atļaujas var piešķirt tikai tam azartspēļu zonas koncesiju saņēmušajam uzņēmumam, kura kazino taisnā līnijā atrodas vistuvāk azartspēļu rīkošanas vietai, neskarot 3. panta 3. punkta noteikumus.

4 – Azartspēļu rīkošanu un spēlēšanu ar iepriekšējos punktos minētajiem nosacījumiem reglamentē tiesību normas par šo spēļu rīkošanu kazino iestādēs. Ar rīkojumu paredz īpašus nosacījumus, kas jāievēro."

11 Šī paša dekrētlikuma 8. pantā "Bingo" ir noteikts:

"Bingo rīkošanu un spēlēšanu saskaņā ar īpašo spēkā esošo tiesisko regulējumu var veikt arī īpašās zālēs ārpus pašvaldībām, kurās atrodas kazino, un blakus esošo pašvaldību teritorijas."

12 Dekrētlikuma Nr. 422/89 9. pantā "Koncesiju piešķiršanas kārtība" ir noteikts:

"Tiesības rīkot azartspēles ir tikai valstij, un tās var izmantot tikai tie uzņēmumi, kuri ir izveidoti kā akciju sabiedrības un kuriem valdība ar administratīvu līgumu ir piešķīrusi attiecīgu koncesiju, izņemot 6. panta 2. punktā paredzētos gadījumus."

13 2003. gada 8. novembra *Decreto-Lei* nº 282/2003 (Dekrētlikums Nr. 282/2003) (*Diário da República* I, A sērija, Nr. 259, 2003. gada 8. novembris) 2. pantā "Piemērošanas joma" ir paredzēts:

"Iepriekšējā pantā minēto darbību visā valsts teritorijā, tostarp radiofrekvenču spektrā, virszemes analogajā un digitālajā tīklā, internetā, kā arī jebkuros citos publiskajos telekomunikāciju tīklos veic tikai un vienīgi *Santa Casa* [..] ar *Departamento de Jogos* [Azartspēļu departamenta] starpniecību saskaņā ar tiesību normām, kas reglamentē katru no attiecīgajām azartspēlēm, un saskaņā ar 1991. gada 26. augusta *Decreto-Lei nº 322/91* (Dekrētlikums Nr. 322/91)."

14 Dekrētlikuma Nr. 282/2003 3. pantā "Azartspēles līgums" ir noteikts:

"1 – Azartspēles līgumu starp spēlētāju un *Santa Casa* [..] Azartspēļu departamentu noslēdz tieši, ar starpnieku iesaistīšanos vai bez tās.

2 – Azartspēles līgums ir līgums, saskaņā ar kuru viena no līgumslēdzējām pusēm apmaiņā pret noteiktas summas samaksu saņem skaitļus vai prognozes, kas dod iespēju saņemt no otras līgumslēdzējas puses balvu, kuras vērtība var būt fiksēta vai mainīga, atkarībā no rezultāta, kāds izriet no darbības, kura – vai nu tikai un vienīgi, vai galvenokārt – ir balstīta uz nejaušību, un atbilstoši dažiem iepriekš paredzētiem noteikumiem.

[..]"

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

15 *Sportingbet* ir sabiedrība, kas nodarbojas ar azartspēļu, tām līdzīgu spēļu, totalizatoru un loteriju rīkošanu ar elektroniskiem līdzekļiem. Šai sabiedrībai pieder interneta vietne "www.sportingbet.com", kas lietotājiem sniedz iespēju piedalīties šāda veida spēlēs. Pastāv šīs vietnes portugāļu valodas versija, kas automātiski parādās visiem lietotājiem, kuri atrodas Portugālē.

16 *IOE* ir interneta vietnes "www.sportingbet.com" pārvaldnieks, kuru ir atbilstoši pilnvarojusi *Sportingbet*.

17 *Sportingbet* izsniedza *IOE* atļauju reģistrēt savā vārdā un izmantot sev par labu domēnus "sportingbet.com" un "sportingbetplc.com", kā arī preču zīmes "Global Sportsbook & Casino Sportingbet" un "sportingbet".

18 *Santa Casa* ir publisko tiesību juridiska persona, kurai nav peļņas gūšanas nolūka un kura veic darbību sabiedrības interesēs. Portugāles Republika tai ir piešķīrusi ekskluzīvas tiesības rīkot sociālās spēles un organizēt totalizatorus, tostarp izmantojot elektroniskus līdzekļus.

19 *Sporting Clube de Braga* (turpmāk tekstā – "*SC Braga*") ir sporta klubs, kas piedalās sporta sacensībās vairākos sporta veidos, piemēram, futbolā.

20 *Sporting Clube de Braga – Futebol SAD* (turpmāk tekstā – "*SC Braga SAD*") ir sabiedrība, kura ir izveidota *SC Braga* profesionālā futbola pārvaldīšanai un kuras komanda 2006./2007. gada sezonā piedalījās Portugāles profesionālā futbola pirmās līgas čempionātā.

21 *IOE* un *SC Braga SAD* noslēdza sponsorēšanas līgumu par 2006./2007. un 2007./2008. gada sporta sezonu par *Sportingbet* darbības reklāmu un popularizēšanu. Šajā reklāmas kampaņā, ko īstenoja *SC Braga* un *SC Braga SAD*, bija paredzēta *Sportingbet* logotipa, kā arī attēla ar norādi "www.sportingbet.com" izplatīšana. Šie attēli tika publiskoti *SC Braga* interneta vietnē, tajā pašā laikā iekļaujot tiešu saiti uz *Sportingbet* interneta vietni. Turklāt *SC Braga* profesionālā futbola komanda izvietoja *Sportingbet* logotipu uz tās aprīkojuma draudzības spēles laikā.

22 *Santa Casa* cēla prasību pret *SC Braga*, *SC Braga SAD*, *Sportingbet* un *IOE*, kurā tā tostarp lūdza atzīt minēto sponsorēšanas līgumu par spēkā neesošu, atzīt *Sportingbet* darbību Portugālē, kā arī šīs darbības reklāmu par nelikumīgu, piespriest šai sabiedrībai atturēties no loteriju un totalizatoru rīkošanas Portugālē, aizliegt atbildētājām jebkādu interneta vietnes "www.sportingbet.com" reklāmu vai popularizēšanu un piespriest tām atlīdzināt zaudējumus, kas *Santa Casa* ir nodarīti ar to prettiesiskajām darbībām.

23 Pirmajā instancē tika pasludināts spriedums, ar kuru *Santa Casa* prasība tika daļēji apmierināta. Šajā ziņā tostarp tika nolemts pilnībā apmierināt pirmos trīs iepriekšējā punktā minētos *Santa Casa* prasījumus, apmierināt ceturto izvirzīto prasījumu, bet tikai attiecībā uz *Sportingbet*, un *IOE* un neapmierināt prasītājas prasību par zaudējumu atlīdzību.

24 *Sportingbet* un *IOE* par pirmās instances spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību *Tribunal da Relação de Guimarães* (Gimarešas apelācijas tiesa, Portugāle). Tomēr ar 2016. gada 7. aprīļa spriedumu šī tiesa atstāja spēkā pirmās instances tiesas spriedumu.

25 Līdz ar to *Sportingbet* un *IOE* katra iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā, lūdzot atcelt šo spriedumu. *IOE* arī lūdza *Supremo Tribunal de Justiça* (Augstākā tiesa, Portugāle) vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

26 Ar 2017. gada 16. marta lēmumu iesniedzējtiesa nolēma Tiesai uzdot desmit prejudiciālus jautājumus. Ar astoto līdz desmito jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautāja, vai tādi dalībvalsts tiesiskajā regulējumā paredzētie tehniskie noteikumi kā Dekrētlikums Nr. 422/89 un Dekrētlikums Nr. 282/2003, kurus šī dalībvalsts nav paziņojusi Komisijai, ir piemērojami privātpersonām.

27 Ar 2017. gada 19. oktobra rīkojumu *Sportingbet* un *Internet Opportunity Entertainment* (C-166/17, nav publicēts, EU:C:2017:790) Tiesa atzina astoto līdz desmito jautājumu par acīmredzami nepieņemamiem tāpēc, ka tā nevarēja atbildēt uz šiem jautājumiem, jo nebija sniegti nepieciešamie elementi lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai.

28 *IOE* lūdza, lai jautājumi, kuri bija uzdoti kā astotais līdz desmitais jautājums lietā, kurā tika pieņemts minētais rīkojums, no jauna tiktu iesniegti Tiesai, šoreiz iekļaujot elementus, kas trūka iepriekšējā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu. *Santa Casa* lūdza šo jauno lūgumu noraidīt.

29 Iesniedzējtiesa uzskata, ka minētie jautājumi joprojām ir nepieciešami pamatlietas atrisināšanai un ka atbilde uz tiem vēl joprojām nav skaidra.

30 Proti, iesniedzējtiesas ieskatā, vēl saglabājas jautājums, vai Direktīvas 98/34 1. panta 11. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesiskais regulējums, ar kuru ekskluzīvas tiesības organizēt un rīkot loterijas, kā arī totalizatorus internetā visā valsts teritorijā tiek attiecinātas uz visiem elektroniskajiem saziņas līdzekļiem, it īpaši uz internetu, ir uzskatāms par "tehnisku noteikumu" šā punkta izpratnē. Iesniedzējtiesa tāpat kā prasītājas pamatlietā uzskata, ka saskaņā ar Direktīvas 98/34 8. panta 1. punktu no apstiprinošas atbildes uz šo jautājumu izrietētu attiecīgās dalībvalsts pienākums paziņot Komisijai atbilstošās valsts tiesību normas kā tehniskos noteikumus, jo pretējā gadījumā šīs tiesību normas nebūtu piemērojamas privātpersonām.

31 Šādos apstākļos *Supremo Tribunal de Justiça* (Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai tāpēc, ka [Portugāles Republika] nav informējusi Eiropas Komisiju par [Dekrētlikumā Nr. 422/89] iekļautajiem tehniskajiem noteikumiem, attiecīgās tiesību normas, proti, [tā] 3. pants [..] un 9. pants, ir nepiemērojami un tādējādi privātpersonas var atsaukties uz šo nepiemērojamību?

2) Vai tāpēc, ka [Portugāles Republika] nav informējusi [..] Komisiju par [..] Dekrētlikumā Nr. 282/2003 iekļautajiem tehniskajiem noteikumiem, attiecīgās tiesību normas, proti, [tās] 2. un 3. pants nav jāpiemēro attiecībā uz pakalpojumu sniedzējiem Portugālē?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību

32 *Santa Casa* un Beļģijas valdība apgalvo, ka uzdotie jautājumi nav pieņemami, jo *IOE* ir sabiedrība ar juridisko adresi trešajā valstī, proti, Antigvā un Barbudā, un ka tā kā tāda nevar atsaukties nedz uz pamatbrīvībām, nedz līdz ar to – uz Direktīvu 98/34. Proti, šī sabiedrība esot vienīgā no abām prasītājām pamatlietā, kura balstās uz argumentiem saistībā ar prejudiciālajiem jautājumiem.

33 Ir jāatgādina, ka tikai valsts tiesa, kura izskata lietu un kurai ir jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, var noteikt, ņemot vērā lietas īpatnības, cik nepieciešams ir prejudiciālais nolēmums šīs tiesas sprieduma taisīšanai un cik atbilstoši ir Tiesai uzdotie jautājumi (spriedums, 2019. gada 19. decembris, *Junqueras Vies*, C-502/19, EU:C:2019:1115, 55. punkts un tajā minētā judikatūra).

34 No tā izriet, ka uz jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju attiecas atbilstības prezumpcija un ka Tiesa var atteikties lemt par valsts tiesas uzdotu prejudiciālu jautājumu vienīgi tad, kad ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību normas interpretācijai nav nekāda sakara ar pamatlietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu, kad izvirzītā problēma ir hipotētiska vai kad Tiesai nav zināmi faktiskie un juridiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz šiem jautājumiem (spriedums, 2019. gada 19. decembris, *Junqueras Vies*, C-502/19, EU:C:2019:1115, 56. punkts un tajā minētā judikatūra).

35 Šajā gadījumā – kā tika atgādināts šā sprieduma 29. punktā – iesniedzējtiesa norāda, ka lūgtā Savienības tiesību, it īpaši Direktīvas 98/34, interpretācija ir nepieciešama, lai izšķirtu tajā izskatāmo strīdu. Proti, ar saviem jautājumiem iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai šajos jautājumos minētās valsts tiesību normas, kurās ir atzītas ekskluzīvās tiesības rīkot loterijas un totalizatorus visā valsts teritorijā, izmantojot visus elektroniskos saziņas līdzekļus, tostarp internetu, ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā. Apstiprinošas atbildes gadījumā tai ir šaubas par secinājumiem, kuri būtu jāizdara gadījumā, ja šīs normas ietilptu "tehnisko noteikumu" kategorijā minētās direktīvas 1. panta 11. punkta izpratnē.

36 Šādos apstākļos, ņemot vērā šā sprieduma 34. punktā minēto judikatūru, *Santa Casa* un Beļģijas valdības izvirzītajiem argumentiem, kas vairāk attiecas uz šīs pašas direktīvas piemērojamību pamatlietā un tātad uz šīs lietas būtību, tādējādi nav nozīmes, lai atspēkotu prezumpciju par iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu atbilstību.

37 Tādējādi šie prejudiciālie jautājumi ir pieņemami.

Ievada piezīmes

38 Jānorāda, ka iesniedzējtiesas pirmais un otrais jautājums skar attiecīgi Dekrētlikuma Nr. 422/89 un Dekrētlikuma Nr. 282/2003 noteikumus.

39 Ņemot vērā, pirmkārt, šos dekrētlikumus un, otrkārt, Direktīvu 83/189 un 98/34 spēkā stāšanās datumus, pirmais prejudiciālais jautājums ir jāaplūko no Direktīvas 83/189 tiesību normu viedokļa, bet otrais – no Direktīvas 98/34 tiesību normu viedokļa.

Par pirmo jautājumu

40 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 83/189 1. panta 5. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesiskais regulējums, kurā ir noteikts, ka tiesības rīkot azartspēles ir rezervētas valstij un ka tās var īstenot tikai uzņēmumi, kas ir izveidoti kā akciju sabiedrības, kurām attiecīgā dalībvalsts piešķir atbilstošu koncesiju, un kurā ir paredzēti noteikumi un zonas šīs darbības veikšanai, ir uzskatāms par "tehnisku noteikumu" šīs tiesību normas izpratnē. Attiecīgā gadījumā tai ir šaubas, vai fakts, ka šis tiesiskais regulējums nav paziņots Komisijai atbilstoši šīs direktīvas 8. panta 1. punktam, nozīmē, ka uz minēto tiesisko regulējumu nevar atsaukties attiecībā pret privātpersonām.

41 Atbilstoši Direktīvas 83/189 1. panta 5. punktam tehnisks noteikums ir jāsaprot tādējādi, ka tas attiecas uz tehniskām specifikācijām, ieskaitot atbilstošos administratīvos noteikumus, kuru ievērošana ir obligāta, *de jure* vai *de facto*, tirdzniecības vai izmantošanas gadījumā kādā dalībvalstī vai nozīmīgā tās daļā, izņemot tās, kuras noteikušas vietējās iestādes. Atbilstoši Direktīvas 83/189 8. panta 1. punktam dalībvalstis nekavējoties dara Komisijai zināmu jebkuru tehnisko noteikumu projektu.

42 Direktīvas 83/189 1. panta 1. punktā ir noteikts, ka "tehniskas specifikācijas" ir specifikācijas, kas ietvertas dokumentā, kurš nosaka preces nepieciešamās īpašības, piemēram, kvalitātes līmeni, darbību, drošību vai izmērus, ieskaitot prasības, kas piemērojamas precei attiecībā uz terminoloģiju, simboliem,

pārbaudēm un pārbaužu metodēm, iesaiņojumu, marķēšanu vai etiķetēšanu un atbilstības novērtēšanas procedūrām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2001. gada 8. marts, *van der Burg*, C-278/99, EU:C:2001:143, 20. punkts).

43 Tā kā Dekrētlikuma Nr. 422/89 3. un 9. pantā ir paredzēts koncesiju režīms azartspēļu rīkošanai, kā arī nosacījumi un zonas šīs darbības veikšanai, nešķiet, ka minētās tiesību normas attiektos uz produkta nepieciešamajām īpašībām Direktīvas 83/189 1. panta 1. punkta izpratnē – tādējādi tās nevar tikt kvalificētas kā "tehniski noteikumi" šīs direktīvas 1. panta 5. punkta nozīmē.

44 Šajos apstākļos uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 83/189 1. panta 5. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesiskais regulējums, kurā ir noteikts, ka tiesības rīkot azartspēles ir rezervētas valstij un ka tās var īstenot tikai uzņēmumi, kas ir izveidoti kā akciju sabiedrības, kurām attiecīgā dalībvalsts piešķir atbilstošu koncesiju, un kurā ir paredzēti noteikumi un zonas šīs darbības veikšanai, nav uzskatāms par "tehnisku noteikumu" šīs tiesību normas izpratnē.

Par otro jautājumu

45 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 98/34 1. panta 11. punkts, kas aplūkots kopsakarā ar šīs direktīvas 1. panta 5. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts, ka noteiktu azartspēļu rīkošanas tiesību ekskluzīva piešķiršana publisko tiesību subjektam attiecībā uz visu valsts teritoriju ietver azartspēļu rīkošanu internetā, ir uzskatāms par "tehnisku noteikumu" pirmās minētās tiesību normas izpratnē. Attiecīgā gadījumā tai ir šaubas, vai fakts, ka šis tiesiskais regulējums nav paziņots Komisijai atbilstoši minētās direktīvas 8. panta 1. punktam, nozīmē, ka uz minēto tiesisko regulējumu nevar atsaukties attiecībā pret privātpersonām.

46 Ir jāatgādina, ka jēdziens "tehniskie noteikumi" attiecas, pirmkārt, uz "tehniskiem parametriem" šīs direktīvas 1. panta 3. punkta izpratnē, otrkārt, "citām prasībām" atbilstoši šīs direktīvas 1. panta 4. punktā ietvertajai definīcijai, treškārt, minētās direktīvas 1. panta 5. punktā norādītajiem "noteikumiem par pakalpojumiem" un, ceturtkārt, "dalībvalstu normatīv[ajiem] un administratīv[ajiem] akt[iem], [..] kas aizliedz preces ražošanu, ievešanu, tirdzniecību vai izmantošanu vai kas aizliedz pakalpojumu sniegšanu vai izmantošanu, vai uzņēmumu kā pakalpojumu sniedzēju", Direktīvas 98/34 1. panta 11. punkta izpratnē (spriedums, 2018. gada 26. septembris, *Van Gennip* u.c., C-137/17, EU:C:2018:771, 37. punkts).

47 Atbilstoši minētās direktīvas 1. panta 5. punktam "noteikumi par pakalpojumiem" ir vispārīga rakstura prasības attiecībā uz pakalpojumu sniegšanas uzsākšanu un veikšanu šīs pašas direktīvas 1. panta 2. punkta izpratnē, kas ir jāsaprot kā "jebkāds informācijas sabiedrības pakalpojums, tas ir, jebkāds pakalpojums, ko parasti sniedz par atlīdzību no attāluma, ar elektroniskiem līdzekļiem un pēc pakalpojumu saņēmēja individuāla pieprasījuma".

48 Šajā ziņā Tiesa jau ir nospriedusi, ka tiesību normas par aizliegumu piedāvāt azartspēles internetā, izņēmumus no šā aizlieguma, ierobežojumus, kas noteikti iespējai piedāvāt sporta derības internetā, kā arī aizliegumu pārraidīt azartspēļu reklāmu internetā var kvalificēt kā "noteikumus par pakalpojumiem" Direktīvas 98/34 1. panta 5. punkta izpratnē, jo tie attiecas uz "informācijas sabiedrības pakalpojumu" šīs direktīvas 1. panta 2. punkta izpratnē (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2016. gada 4. februāris, *Ince*, C-336/14, EU:C:2016:72, 75. punkts).

49 Šajā gadījumā Dekrētlikuma Nr. 282/2003 2. un 3. pantā paredzētie noteikumi īpaši attiecas uz informācijas sabiedrības pakalpojumiem. Turklāt, tā kā *Santa Casa* ir piešķirtas ekskluzīvas tiesības rīkot azartspēles internetā, šīs tiesību normas aizliedz sniegt šos pakalpojumus visiem saimnieciskās darbības subjektiem, izņemot šo publisko tiesību subjektu.

50 Līdz ar to šādas tiesību normas ietilpst ceturtajā kategorijā, uz kuru attiecas Direktīvas 98/34 1. panta 11. punktā minētais jēdziens "tehniskie noteikumi", proti, "tiesību akti, kas [..] aizliedz [..] pakalpojumu sniegšanu".

51 Šāda interpretācija atbilst šīs direktīvas mērķim, kas izriet no Direktīvu 98/34 grozošās Direktīvas 98/48 7. un 8. apsvēruma, proti, pielāgot esošo valstu tiesisko regulējumu jauniem informācijas sabiedrības pakalpojumiem un novērst ierobežojumus pakalpojumu brīvai kustībai un tiesībām veikt uzņēmējdarbību, kas savukārt izraisītu iekšējā tirgus sadalīšanos (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 20. decembris, *Falbert* u.c., C-255/16, EU:C:2017:983, 34. punkts).

52 Attiecībā uz jautājumu par to, vai Dekrētlikuma Nr. 282/2003 2. un 3. pants pirms to pieņemšanas bija jāpaziņo Komisijai saskaņā ar Direktīvas 98/34 8. panta 1. punkta pirmo daļu, ir jāatgādina, ka šajā tiesību normā paredzētais pienākums, proti, ka dalībvalstis paziņo Komisijai jebkuru tehnisko noteikumu projektu, tāpat kā sankcija, proti, nepaziņoto tehnisko noteikumu nepiemērojamība, jau bija paredzēti Direktīvas 83/189 8. panta 1. punktā (spriedums, 2017. gada 1. februāris, *Município de Palmela*, C-144/16, EU:C:2017:76, 35. un 36. punkts).

53 Direktīvas 98/34 8. panta 1. punkta pirmajā daļā paredzētais paziņošanas pienākums ir būtisks līdzeklis, lai īstenotu Eiropas Savienības kontroli, kuras mērķis ir aizsargāt pakalpojumu sniegšanas brīvību un brīvību veikt uzņēmējdarbību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 20. decembris, *Falbert* u.c., C-255/16, EU:C:2017:983, 34. punkts). Šā pienākuma neizpilde tādējādi ir būtisks procesuālo noteikumu pārkāpums attiecīgo tehnisko noteikumu pieņemšanā, kas rada tādas tiesiskās sekas, ka šie noteikumi nav piemērojami, un tādējādi uz tiem nevar atsaukties attiecībā uz privātpersonām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 4. februāris, *Ince*, C-336/14, EU:C:2016:72, 67. punkts, kā arī 2017. gada 1. februāris, *Município de Palmela*, C-144/16, EU:C:2017:76, 36. punkts un tajā minētā judikatūra). Tās uz to var atsaukties valsts tiesā, kurai ir jāatsakās piemērot valsts tehnisku noteikumu, kas nav paziņots atbilstoši Direktīvai 98/34 (spriedums, 2014. gada 10. jūlijs, *Ivansson* u.c., C-307/13, EU:C:2014:2058, 48. punkts).

54 Līdz ar to no iepriekš minētā izriet – tā kā Dekrētlikuma Nr. 282/2003 2. un 3. pantā paredzētie tehniskie noteikumi nav tikuši paziņoti Komisijai atbilstoši Direktīvai 98/34, tie ir nepiemērojami un tādējādi uz tiem nevar atsaukties attiecībā pret privātpersonām. Šajā ziņā – pretēji tam, ko apgalvo *Santa Casa* un Beļģijas valdība, – nav nozīmes tam, ka saimnieciskās darbības subjekts var atsaukties uz pamatbrīvībām vai šo direktīvu.

55 Šajos apstākļos uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 98/34 1. panta 11. punkts, lasot to kopsakarā ar šīs direktīvas 1. panta 5. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts, ka noteiktu azartspēļu rīkošanas tiesību ekskluzīva piešķiršana publisko tiesību subjektam attiecībā uz visu valsts teritoriju ietver azartspēļu rīkošanu internetā, ir uzskatāms par "tehnisku noteikumu" pirmās minētās tiesību normas izpratnē, kura nepaziņošana Komisijai atbilstoši šīs direktīvas 8. panta 1. punktam nozīmē, ka uz šo tiesisko regulējumu nevar atsaukties attiecībā pret privātpersonām.

Par tiesāšanās izdevumiem

56 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (devītā palāta) nosprież:

1) **Padomes Direktīvas 83/189/EEK (1983. gada 28. marts), ar ko nosaka informācijas sniegšanas kārtību tehnisko standartu un noteikumu jomā, kura grozīta ar Padomes Direktīvu 88/182/EEK (1988. gada 22. marts), 1. panta 5. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesiskais regulējums, kurā ir noteikts, ka tiesības rīkot azartspēles ir rezervētas valstij un ka tās var īstenot tikai uzņēmumi, kas ir izveidoti kā akciju sabiedrības, kurām attiecīgā dalībvalsts piešķir atbilstošu koncesiju, un kurā ir paredzēti noteikumi un zonas šīs darbības veikšanai, nav uzskatāms par "tehnisku noteikumu" šīs tiesību normas izpratnē.**

2) **Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 98/34/EK (1998. gada 22. jūnijs), kas nosaka informācijas sniegšanas kārtību tehnisko standartu un noteikumu un Informācijas sabiedrības pakalpojumu noteikumu sfērā, kura grozīta ar Padomes Direktīvu 98/48/EK (1998. gada 20. jūlijs), 1. panta 11. punkts, lasot to kopsakarā ar šīs direktīvas 1. panta 5. punktu, grozītajā redakcijā, ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts, ka noteiktu azartspēļu rīkošanas tiesību ekskluzīva piešķiršana publisko tiesību subjektam attiecībā uz visu valsts teritoriju ietver azartspēļu rīkošanu internetā, ir uzskatāms par "tehnisku noteikumu" pirmās minētās tiesību normas izpratnē, kura nepaziņošana Eiropas Komisijai atbilstoši šīs direktīvas 8. panta 1. punktam grozītajā redakcijā nozīmē, ka uz šo tiesisko regulējumu nevar atsaukties attiecībā pret privātpersonām.**

[Paraksti]